19e Jaar, No. 46. — 'SHERTOGENBOSCH. — Dingsdag 20 April 1847.

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

DICERE VERUM QUID VETAT?
HORATIUS.

ABONNEMENTS - PRIJS
Voor de Stad . . ƒ 12.
Franco per post . » 14.

(Verschijnende driemalen in de week: Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.)

ADVERTENTIEN:
15 cents de regel,
behalve 35 cents zegel.

ITALIE.

ROME. Paus Pius IX, die sedert zijne troons[be]klimming het Quirinaal bewoont, heeft zijn ver[blijf] in het Vatikaan genomen gedurende de Goede [Week]. Z. H. heeft, volgens het gebruik, de ker[kelijke] diensten, welke gedurende die dagen gewijd [zijn] aan de gedachtenis der groote geheimen onzer [verlossing] verrigt, en onder zoovele heilige plegtig[heden] heeft hij voor de eerste maal die verrigt, [welke] door de bediening van den eersten Opper[priester] een zoo verheven en tevens aandoenlijk [karakter] erlangen. De ijver en bewonderenswaar[dige] liefde van Pius IX hebben zich niet verge[noegd] met de gewone verrigting dier plegtigheden. [Wij vernemen], dat in den avond van den Goeden Vrijdag een buitengewone trek dier geheel apos[to]lische liefde de bevolking van Rome en de tal[rijke] aldaar zamengevloeide vreemdelingen, met een diep gevoel van bewondering en verteedering door[drongen] heeft. Men kent de vrome inrigting van [de] *Trinita dei pellegrini*, alwaar de bedevaartgan[gers], die het graf der heilige apostelen gaan be[zoeken], allen eene christelijke gastvrijheid genie[ten], door de hooggeplaatste personen, welke deze [broe]derschap uitmaken, eigenhandig bediend wor[den]. Pius IX heeft aan dit liefdadig werk deel wil[len n]emen. Hij heeft zich des vrijdags avonds naar [de] *Trinita* begeven en heeft, even als de laatste [der l]eden van het aartsbroederschap, de voeten [van] eenen dier pelgrims gewasschen en daarna de [[illegible]] der tafels voorgezeten. De indruk, door dit [voor]beeld van liefde, op die arme pelgrims en op [de l]eden van de broederschap verwekt, kan niet [uitge]drukt worden. De H. Vader was ontvangen [ge]worden door de kardinalen Mezzofanti, Simo[netti] en Massimo. Bij zijn vertrek werd hij begroet [door] het gejuich van duizenden van menschen, die [door] deze buitgewone gebeurtenis derwaarts ge[lokt] waren, en hem met zegeningen overlaadden. [De] vensters, al de balkons waren als door eenen [too]verslag, langs den geheelen weg, welken hij [moest] afleggen, verlicht; de menigte volgde hem [tot] in het Vatikaan en overdekte tegen negen ure [het r]uime St. Pietersplein. Door zoo vele bewijzen [van] liefde en eerbied getroffen, verscheen Pius IX [voor] een der vensters van zijn vertrek en gaf aan [het] verknochte volk zijnen apostolischen zegen.

— 12 april. De infant don Enrique, reizende [onder] den naam van burggraaf van Alcolea, is he[den a]lhier aangekomen met den heer de Castellar [en me]vrouw de Castellar, zijne zuster.

[Men] verzekert dat Z. K. H. aan den Paus verlof [ge]vraagd om alhier te trouwen.

[Brieven] van de grenzen van Piémont melden, [dat ko]ning Karel-Albert ernstig ziek geworden is.

RUSLAND.

[Brieven] uit St. Petersburg melden, dat keizer [Nicolaas] den 23 maart ziek geworden was en dat [men vr]eesde dat zijne ziekte in eene galkoorts zou [ont]aarden. In dat geval zal de reis van den Czaar naar Warschau en de vereeniging van onderscheidene leden van het keizerlijk geslacht in die hoofdstad voor eenige weken uitgesteld worden.

ZWITSERLAND.

BERN 11 april. Gisteren avond is de heer Bois-le-Comte, ambassadeur van Frankrijk bij de zwitsersche Confederatie, alhier aangekomen om er zijn bestendig verblijf te vestigen. Hij is er op de schitterendste wijze ontvangen. Eene deputatie uit het Vorort is gekomen om Z. Exc. te begroeten; in zijn antwoord aan dezelve heeft de ambassadeur verzekerd, dat de koning der Franschen altijd de groote bondgenoot en de goede vriend zijner goede makkers, de Zwitsers, wezen zou. Deze omstandigheid gaf eenige afleiding aan de aandacht, welke gevestigd was op de omstandigheid, dat het kasteel Muri, op een uur afstands van Bern, voor twee jaren door den koning van Beijeren gehuurd was. Men beweert dat de koning voornemens is het in persoon te bewonen; anderen zeggen dat het de koningin zal zijn, wier gekrenkt hart naar eenzaamheid verlangt. Wat er van zij, Muri zal een koninklijk verblijf worden.

DUITSCHLAND.

BERLIJN 13 april. De zitting der algemeene vergadering van den Landdag is gisteren uchtend ten 9 ure geopend geworden onder voorzitterschap van den maarschalk Solms-Hohensolms Lich. Na eene korte toespraak van den voorzitter is men overgegaan tot de benoeming der secretarissen, waarvan twee onmiddellijk hunne bediening aanvaard hebben. De koninklijke commissaris heeft daarna voorlezing gedaan van het algemeen dekreet houdende de voorstellen van het gouvernement. De voorzitter heeft de afdeelingen benoemd, welke met het voorloopig onderzoek dier voorstellen en der daarbij gevoegde bijzondere voorstellen belast zijn.

De graaf von Schwerin heeft voorgesteld een adres van dankbetuiging aan den koning ter stemming te brengen. Dit voorstel is met eene groote meerderheid aangenomen. Eene commissie is benoemd om dat adres op te stellen; zij wordt voorgezeten door den prins von Solms-Baruth.

De vraag of de vergadering gebruik zal maken van de haar gegevene bevoegdheid om het verslag harer zittingen openbaar te maken, is daarna met bijna eenparige stemmen aangenomen. Een voorstel van den heer Hansseman, afgevaardigde van Aken, om onmiddellijk over te gaan tot de benoeming eener deputatie, belast met het onderzoek van het reglement en het opstel van wenschen ter verbetering van de bepalingen, welke dezelve zouden behoeven, is, na eene korte beraadslaging verworpen. Daarna is de algemeene zitting opgeheven, en de Kamer der Heeren heeft zich verwijderd.

De gedeputeerden der drie overige standen zijn in de zaal gebleven. De maarschalk dier Kamer heeft, na eene korte toespraak aan de vergadering voorlezing gedaan der voorstellen, hem door den koninklijken commissaris ter hand gesteld en die door de twee kamers afzonderlijk onderzocht zullen moeten worden. De maarschalk heeft tevens de afdeelingen benoemd, welke voorloopig die voorstellen in overweging zullen nemen, waarna de zitting opgeheven is.

De aan de algemeene vergadering gedane voorstellen, zijn de volgende: 1° Afschaffing van de belasting op het geslagt en het gemaal, vermindering der personele belasting en invoering eener belasting op de inkomsten. 2° ontwerp van leening tot aanleg van de groote Ooster-ijzerbaan. 3° ontwerp tot daarstelling van banken voor den landbouw, met waarborg van den Staat. 4° ontwerp tot oprigting van hulpkassen, met voorschotten van fondsen uit de schatkist, zonder interest. 5° algemeene begrooting van uitgaven en inkomsten over het jaar 1847.

Het besluit, hetwelk die verschillende voorstellen bevat, bepaalt op acht weken den duur der zitting van de Vereenigde Stenden.

De begrooting, zoo van ontvangsten als uitgaven wordt geraamd op 64,033,697 thalers.

— Den 12 april des namiddags ten twee ure zijn de leden van den algemeenen Landdag ten hove voorgesteld geworden en hebben zij deel genomen aan den maaltijd, waartoe de koning hen uitgenoodigd had.

De *Pruiss. Zeit.* geeft de lijst van al de leden van den algemeenen Landdag. Zij zijn 615 in getal, als: 70 van de orde der prinzen, graven en heeren; 237 van de ridderschap; 182 van de steden en 127 van de gemeenten. De prinsen van den bloede zijn onder deze opgaaf niet begrepen.

Wij hebben geene andere bijzonderheden over de eerste zitting van den Landdag, dan de reeds door ons medegedeelde. Aangezien al de andere dagbladen het verbod hebben ontvangen van iets mede te deelen, voor hetgeen in den boezem der vergadering omgaat, kan de *Allgg. Pruiss. Zeit.* alleen ons daaromtrent inlichten.

— Wij deelen hierbij een verslag mede der redevoering, welke door de Koning van Pruissen bij de opening van de Algemeene Stenden gehouden is, welk verslag wij aan de *Nieuwe Rott. Courant* ontleenen.

In den aanhef zegt Z. M. hoofdzakelijk, dat eindelijk door de vereeniging der Stenden het groote gebouw der Stendische vrijheden voltooid is, hetwelk de overleden Koning, zijn voorganger, uit hoofde van de onuitvoerbaarheid der hem voorgelegde plannen, niet kon tot stand brengen. Sedert het begin van de werkzaamheid der provinciale Stenden was het gemis van punten van vereeniging derzelve gevoeld. De eerste stap om daarin te voorzien, was geschied door de vorming der commissien uit de Stenden en derzelver latere bijeenroeping. De zittingen dezer commissien waren nu periodiek gemaakt en aan dezelve de vrije overweging der provinciale landdagen toegekend. [illegible] den gewonen loop van zaken zal hare vol[illegible]heid het beste vereenigingspunt daarstellen. Door de wet op de staatsschulden van 17 januarij 1820

legt in [illegible] opgegeven gedeelte van de Stenden regten en verpligtingen op, die noch door provinciale vergaderingen noch door commissiën kunnen uitgeoefend worden. — Intusschen is de wet in al derzelver wezenlijke bestanddeelen uitgevoerd en, hoewel onvolmaakt, [illegible] het gedurende 27 jaren, dat zij [illegible] was. Daarom was Z. M. dan ook tot de algeheele voltooijing derzelve overgegaan, door deze bij de wet gebodene vergadering te vormen door de vereeniging der provinciale landdagen.

Aan deze vergadering zijn gewigtige regten toegekend: het regt om belastingen te heffen en leeningen te sluiten, ten laste van den staat; deze regten zijn een kostbaar kleinood, dat aan de handen der Stenden wordt toevertrouwd. Doch niet algemeen wordt hetzelve gewaardeerd. Een gedeelte der openbare drukpers b. v. eischt van de Regering eene wezenlijke revolutie in Kerk en Staat, en velen zien alleen heil in de verandering van het natuurlijk verbond tusschen vorst en volk, in eene beschreven en bezworen constitutie. Voor eene zoodanige is echter Pruissen niet geschikt; een blik op de kaart van Europa, op de ligging des lands, deszelfs geschiedenis bewijzen dit. Pruissen is door het zwaard groot en magtig geworden, door het zwaard des oorlogs naar buiten, door dat des geestes naar binnen; en deze geest is niet de negatieve geest des tijds, maar de geest van orde en tucht. Daarom moet het lot van dit land, zal het niet oogenblikkelijk van zijne hoogte nederstorten, door *eenen* wil bestuurd worden. Geene magt der aarde — zegt Z. M. — zal mij bewegen, de natuurlijke, juist bij ons door hare inwendige waarheid zoo magtig makende verhouding tusschen vorst en volk, in eene conventioneele, constitutioneele te veranderen, en nooit zal ik toegeven, *dat zich tusschen onzen Heer in den hemel, en dit land een beschreven blad als eene tweede Voorzienigheid zal indringen, om ons met zijne paragrafen te regeren en daardoor in de plaats der oude heilige trouw te komen.*

Betreffende de binnenlandsche aangelegenheden, zegt Z. M. dat de rampen, die geheel Europa in de laatste jaren getroffen hebben, ook in Pruissen zijn gevoeld, hoewel minder zwaar dan in andere landen. De Regering heeft het hare gedaan tot lenigting van den nood en de middelen zijn voorhanden, om denzelven verder te bestrijden, wordt de Voorzienigheid het land van verder misgewas verschoont.

De amortisatie der schulden van den Staat gaat voort. De belastingen zijn verminderd, de finantiën geregeld. Zij gedoogen, aan de provinciën, ten behoeve van hare hulpkassen eene gift van 2,000,000 th. aan te bieden.

In alle takken van bestuur en regtspleging heerscht orde en regelmaat; bij de regtbanken is de mondelinge en openbare behandeling van procedurén voorbereid; overal worden wegen, kanalen en verbeteringen van allerlei aard begonnen en ten uitvoer gebragt; kunsten en wetenschappen bloeijen en de nationale welvaart neemt toe; Handelsindustrie en handwerken, hoewel niet beveiligd voor de Europesche wisselingen, zijn echter, naar gelang der omstandigheden, bevredigend te noemen de drukpers is zoo vrij, als de wetten van den Bond zulks toelaten, terwijl de vrijheid der gewetens in geloofszaken geëerbiedigd wordt; ook het leger, zoowel liniëtroepen als landweer, zijn in den besten staat.

De vriendschapsbetrekkingen met de vreemde mogendheden, vooral met die, welke Duitschland eens hielpen bevrijden en van wier goede verstandhouding met Pruissen het behoud van den 32 jarigen vrede van een groot gedeelte van Europa afhangt, zijn vaster en inniger dan ooit.

Overgaande tot den aard en de werkzaamheid van den Vereenigden landdag, zegt Z. M.: Gij mijne heeren, zijt Duitsche Stenden in den ouden zin des woords, d. i., voor alles en wezenlijk verdedigers en beschermers der eigene regten, van de regten der Stenden, wier vertrouwen het grootste gedeelte dezer vergadering heeft gezonden. Daarna moogt gij de regten uitoefenen, welke der kroon zijn toegekend. Uwe taak is verder [illegible] kroon, maar uw geweten, *dien raad te geven*, welke dezelve van u *vraagt*. Eindelijk staat het u vrij, *petitiën en bezwaren, in zoo ver dezelve binnen uwen werkkring vallen en binnen uwen gezigtskring liggen*, na rijp beraad voor den troon te brengen.

Dat zijn de regten en de pligten van Germaansche Stenden, dat is uw heerlijk beroep. Doch het is uw beroep niet, bijzondere meeningen te vertegenwoordigen, denkbeelden van den tegenwoordigen tijd en die in de scholen te huis behooren, te berde te brengen. Dat is geheel onduitsch en bovendien niet bevorderlijk voor het algemeene welzijn, want het leidt noodwendig tot onoplosbare verwikkelingen met de kroon, die *volgens de wet Gods en van het land, en naar eigen vrije verkiezing heerschen moet, doch niet volgens den wil van majoriteiten regeren kan en mag*, zal Pruissen niet spoedig een loutere klank in Europa worden. In het volle bewustzijn van mijne stelling en uwe taak en vast besloten getrouw naar deze kennis te handelen, ben ik in uw midden getreden en heb met koninklijke vrijmoedigheid tot u gesproken. Met dezelfde openhartigheid en als het hoogste bewijs van mijn vertrouwen, Edele Heeren en Getrouwe Stenden, geef ik u hier mijn koninklijk woord, dat ik u niet hier zou geroepen hebben, zoo ik den minsten twijfel had gekoesterd, dat gij anders over uwe roeping denken zoudt en begeerig mogt zijn, de rol van zoogenaamde Volksvertegenwoordigers te willen spelen, enz.

ENGELAND.

LONDEN 15 april. In de zitting van gisteren is het Lagerhuis teruggekomen op een van deszelfs vroegere besluiten, betrekkelijk de bill, strekkende om de oude wetten tegen de Catholijken in te trekken. Men herinnert zich, dat de Kamer, na eene zitting vóór de paaschvacancie de tweede lezing van dit wetsontwerp met eene meerderheid van drie stemmen had aangenomen.

In de zitting van gisteren was de beraadslaging in comité-generaal van de artikelen van dit ontwerp aan de orde van den dag. Sir Robert Inglis, een der ijverigste verdedigers van de voorregten en de suprematie der anglikaansche Kerk, heeft de verdaging tot zes maanden voorgesteld. Na eene beraadslaging, welke de gansche zitting duurde, is de Kamer tot de stemming overgegaan; dit amendement van sir Robert Inglis is met 158 tegen 119 stemmen aangenomen. De bill is dus bepaaldelijk verworpen. Al de ministers, die de zitting bijwoonden, lord John Russell, lord Palmerston, de heeren Labouchere, Macaulay, Trefnell, hebben voor het wetsontwerp van den heer Watson gestemd.

SPANJE.

MADRID, 10 april. De ministers woonden heden de zitting van den Senaat bij. Er zou beraadslaagd worden over het rapport der commissie, rakende het door de kamer der Gedeputeerden reeds aangenomen wetsontwerp, om het gouvernement te magtigen, bij voortduring de belastingen te heffen.

— Aanstaanden woensdag zal de heer Ayllon, gevolmagtigd minister van Spanje bij het hof van Portugal, zich naar zijnen post begeven, belast met uitvoerige instructiën van zijn gouvernement.

— Men leest in de *Clamor Publico*: Gisteren avond na zeven ure, is een buitengewoon koerier uit Madrid vertrokken met depeches voor Bayonne, Bordeaux en Londen. De koeriers hebben gewoonlijk 8 of 10 uren om zich reisvaardig te maken; deze werd slechts een half uur gegund.

FRANKRIJK.

PARIJS 16 april. Men meldt de aanstaande komst te Parijs van den abt Salvi, door den H. Stoel benoemd tot deszelfs vertegenwoordiger in China. Men zegt dat hij met de missie van den heer Forth-Rouen, aan boord der *[illegible]* derwaarts vertrekken zal.

— De heer O'Connell is in den avond van den 13 te Lyon aangekomen.

— De heer O'Connell is zeer vermoeid van zijne reis en zal waarschijnlijk gedwongen zijn eenige dagen te Lyon rustig door te brengen.

— De commissie der kamer van de Gedeputeerden belast met het onderzoek van het wetsontwerp over Algerie, heeft met bijna eenparige stemmen het ontwerp der militaire landbouwkundige koloniën verworpen; heden had zij een voorstel van eenige harer leden te onderzoeken, strekkende om de drie millioen francs voor de koloniën aangevraagd, te besteden aan de vestiging van de gepasporteerde soldaten van het leger van Afrika als burgerlijke kolonisten. De commissie heeft dit voorstel insgelijks verworpen.

NEDERLAND.

's HERTOGENBOSCH, 19 April.

Niettegenstaande alle mogelijke aangewende pogingen en kosten is een gedeelte der Singelkade behoorende tot de vesting 's Hertogenbosch en dienende tot waterkeering voor de polders het Aertveld, Muntel, en Vliet bezweken. Een aantal reeds bebouwde en bezaaide landen, behalve hooi- en weilanden in genoemde polders, gelijken daardoor *thans aan een zee.*

Het Boschveld en Maalj staat daardoor, tengevolge van den grooten waterslag aan meerder gevaar blootgesteld, en het is te vreezen dat bij het ongunstig weder, ook zal bezwijken ofschoon aldaar om grootere rampen af te weren, noch moeite of kosten gespaard worden.

Mogt toch het gouvernement aan deze rampen, waarvoor natuurlijke afwendingen, door verbeterde uitwatering voorhanden, zijn een spoedig einde maken.

— De heer Mr. G. D. Ribbius, substituut-officier bij de arrondissements-regtbank te Zwolle, die de zaak van den heer K. van Hulst zoo welsprekend ageerde (zie *Noord-Brabander* van den 5 en 12 februarij 1846) is benoemd tot advocaat-Generaal bij het Provinciaal Geregtshof in Overijssel. Een schoon vooruitzigt voor onzen heer substituut officier.

VUGHT, 19 april. Zaturdag den 17 dezer heeft zich hier een 69jarige grijsaard genaamd J. D. [illegible] van zijne woning begeven, om eenig hout te gaan rapen, doch tegen den avond begonnen zijne 78jarige vrouw en zijne dochter zich te verontrusten; terwijl hij niet gewoon was zoo laat te huis te komen, en weldra werden alle nasporingen gedaan, doch te vergeefs; zoodat men niet anders kan veronderstellen dat de arme man door een of ander toeval in eenen sloot gevallen en verdronken is. Tot heden heeft men hem nog niet aan zijn ongelukkig huisgezin kunnen teruggeven.

— Heden morgen zijn landverhuizers, komende van het dorp Schijndel, met de diligence van hier vertrokken om zich naar Noord-Amerika in te schepen.

VLIJMEN, 13 april. Heden had alhier op eene plegtige wijze, de uitdeeling der prijzen op de Kost- en Dorpschool van den heer de Preter plaats. Dezelve werd voorafgegaan door een examen, waarin de welbekwame Directeur, alsmede zijne lofwaardige Secondanten proeven gaven van diepe kennis in het vormen en aankweeken der verstandelijke en wetenschappelijke vermogens hunner leerlingen. Behalve het oordeelkundig onderrigt in de gewone vakken van het lager onderwijs en vooral in [illegible] men hier in kinderen van 12 à [illegible] jaren uitgebreide kennis in de Hollandsche, Fransche en Engelsche talen, in Meetkunde en Algebra, in Geschiedenis en Aardrijkskunde aan; bij elke pause werd het gezelschap aangenaam vergast [illegible] zang en muzijk, [illegible] het alles droeg niet slechts de tevredenheid, maar tevens der grootste verwondering der aanwezenden weg; de plegtigheid werd gesloten door eene dankzegging, in naam van allen door een der leerlingen, met gevoel en kunst geuit. Lof zij nogmaals den waardigen Directeur en zijne Secondanten toegezwaaid door een der aanwezenden.

(*Ingezonden.*)

ROTTERDAM, 17 april. Gisteren morgen ten half negen ure, vierde de gemeente der R. C. kerk op den Houttuin alhier, een plegtig feest door de geheel onverwachte aankomst van mgr. Grooff, vóór die vertrek naar West-Indië. Z. H. Eerw. [illegible]

... in deze kerk de H. Mis en sprak de tegenwoordig zijnden, een hartelijk en laatst vaarwel toe, waarna Z. H. Eerw. de reis onmiddellijk heeft aangevat.

De *Schiedamsche Courant* vermeldt, dat Engelbertus van der Vlies, te Pijnacker, overleden is.

Er woont te Steenwijk zekere Jannes de Vries, die met de pen alle stukken zoo gelijkend namaakt, dat men ze volstrekt niet van de echte onderscheiden kan. Zoo heeft hij voor eenigen tijd nagemaakt een muntbillet, en het aan Z. M. den Koning opgezonden, alleen met het doel om te bewijzen, dat naauwkeurig dezelve nagemaakt kunnen worden. Z. M. heeft dezen braven man daarvoor eene gratificatie gezonden van ƒ 50.

Te Steenwijk waren dezer dagen aan drie onderscheidene personen drie muntbilletten uitgegeven, welke alle drie valsch bevonden zijn, doch zoo naauwkeurig met de pen waren nagemaakt, dat zij van de echte bijna niet te onderscheiden zijn; ware er het watermerk in, welligt zouden zij langen tijd als echte zijn doorgegaan.

Het ijverige kantongeregt aldaar meende gegronde redenen te hebben om zekeren L. de V..., debitant der loterij te Steenwijkerwold, als den fabrikant te mogen verdenken; ten minste gisteren morgen te 5 ure, werd de genoemde debitant door de politie gearresteerd, als verdacht zich aan het namaken van muntbilletten te hebben schuldig gemaakt.

Te Deventer moet gisteren een valsch muntbillet ingewisseld zijn van ƒ 500, en de uitgever in arrest genomen zijn. (*Overijss.*)

— Wij vernemen dat met 1°. Mei aanstaande de zomerdienst op den Holl. ijzeren spoorweg zal beginnen.

Voorloopig kunnen wij tevens berigten, dat er tusschen Amsterdam en Haarlem 5 treinen zullen daargesteld worden en wel van Amsterdam naar Haarlem ten 8, 11, 1, 4½ en 8½ ure en van Haarlem naar Amsterdam ten 8½, 2½ 2, 5½ en 9½ ure. Voorts vernemen wij dat er na de aanstaande voltooijing des wegs van Amsterdam naar Rotterdam 4 treinen daags zullen vertrekken, ten 8, 11, 4½ en 8½ ure en van Rotterdam naar Amsterdam ten 7, 12, 3 en 7½ ure. Van 's Hage naar Rotterdam zal er zesmaal daags gelegenheid zijn en wel ten 8, 10, 1, 4, 6½ en 10½ ure van Rotterdam naar 's Hage ten 7, 9, 12, 3, 7½ en 9 ure. (*Ned. St. P.*)

's HAGE, 15 april. Heden heeft de arrondissements-regtbank alhier uitspraak gedaan in de zaak van den heer F. G. W. Linck. De regtbank heeft, na feitelijk aangenomen te hebben, dat de beklaagde de schrijver is van het artikel in *de Burger*, waarvoor hij vervolgd wordt, en de kantonregter de schrijver van het uit den beklaagde gerigt artikel in de *Kamper Courant*, wat de qualificatie aangaat, beslist: dat het geïncrimineerde artikel niet daarom *outrage par paroles*, daar het in geschrifte is vervatd, en dat volgens de gevestigde jurisprudentie van het Hof van Cassatie, art. 222 C. P. niet toepasselijk is op schriftelijke beleediging; dat het geschrevene ook niet de kenmerken in zich bevat van laster of hoon, waaruit volgt, dat de verdediging tot bestrijding eener zoodanige qualificatie, in dien stand der zaak niet behoeft te worden onderzocht, evenmin als de andere daarmede in verband staande punten.

Dat er evenwel in het geschrevene termen zouden kunnen worden gevonden tot de qualificatie van uitingen van scheld- of smaadwoorden, bij artikel ... n°. 11, strafbaar gesteld met eene geldboete van een tot vijf franken.

Op die gronden heeft de regtbank, overeenkomstig de subsidiaire conclusie van den verdediger des beklaagden, hem niet schuldig verklaard aan het hem ten laste gelegde, en de zaak verwezen naar den bevoegden kantonregter, met veroordeeling van den Staat in de tot dusver gevallen kosten.

LEYDEN, 15 april. In onze vorige opgave gaven wij het berigt van valsche 10 centstukken of dubbeltjes, die bij onderscheidene lieden waren ontvangen. Heden heeft men ons een 5 centstuk of stuivertje vertoond, even als die dubbeltjes naar het schijnt van lood en tin, in het uitgeloopen grof ... voorts met het jaartal 1825 en dikker dan de echte. Ook de valsche dubbeltjes waren eenigzins dikker. (*Leids. Ct.*)

ARNHEM, 15 april. Diefstallen in de Roomsch-Katholijke kerken schijnen aan de orde van den dag te zijn. In den nacht van den 9 op 10 dezer is in de kerk van de gemeente Rheederstei g, kanton Arnhem, ingebroken, en daaruit ontvreemd: Een zilveren ciborie, hoog circa een oude amsterdamsche voet, met breed voetstuk, eenigzins uitgewerkt, glad van binnen, met vergulde kuip, van onderen naauw toeloopende en boven aan eenigzins omgebogen, en van buiten bevond zich onder de kuip eenig lofwerk; — een zilveren kelk in denzelfden trant, maar in alles ruim ⅓ kleiner; — eene koperen ciborie, genoegzaam gelijk aan de kelk. De zilveren ciborie was voorzien van een glad gewerkt deksel, naar boven spits toeloopende, waarop een kort kruisje gewerkt was, bestaande uit zilver en valsche steentjes; bij de kelk behoorde een vergulde zilveren patena, tamelijk zwaar.

Ingezonden Stukken.

Landgenooten!

Kunt gij het zoo maar stilzwijgende aanzien, dat duizenden bij duizenden u verlaten?

Immers zoo velen uwer land- en stadgenooten schepen zich in naar Noord-Amerika, denkende daar vrij en onafhankelijk te zijn en beter hun brood te winnen of misschien ook wel rijkdom te verkrijgen. Zijn er dan in Noord-Amerika volstrekt geene wetten, is er hoegenaamd geen opperhoofd noch koning? Ik zoude het bezwaarlijk durven bevestigen! Die gedachte is hun echter te vergeven, daar deze hen door eenige heet- of lieverdwarshoofden wordt ingeprent.

Ach, wat zullen zij, die deze nieuwe stem volgen het zich later beklagen! Aldaar aangekomen zijnde worden zij toch dadelijk aan wal gezet, om, zoo zij niet genoegzaam van levensmiddelen en geld voorzien zijn, honger en ellende te lijden.

Hoevele gezeten burgers en landlieden verlaten niet op die roepstem, na alles te gelde gemaakt te hebben, huis en hof om zich elders op goed geluk neder te zetten. Zoodra zij aankomen moeten zij zich van het geld, dat hun van reis en transportkosten nog is overgebleven, op nieuw huis en hof aanschaffen. Dan neemt de arbeid eenen aanvang. Maar zoo die nu niet gelukt, wat dan? Waar moet men dan van leven? Immers, even als hier, van de liefdadigheid van anderen. Welnu, landgenooten, is het daar dan zoo veel beter of is het er welligt nog erger dan, indien men hier in zijn bestaan gebleven ware?

Hoevelen zullen dan den gelukkigen tijd terug wenschen toen zij hier des avonds na volbragten arbeid hun hoofd gerust en onbekommerd konden nederleggen, terwijl zij nu door ellende en kommer gekweld worden.

Nu zijn er echter ook wel menschen heengegaan die na den aftrek der onkosten nog eenen goeden spaarpenning overhielden; maar ach! wat baat de rijkdom van sommigen der massa van geringeren.

Daarom, landgenooten, laat ons al het mogelijke in het werk stellen om die landverhuizingen te doen ophouden. Is er niet hier overvloed van werk zoowel als daar? Zoo men slechts wil, is er werk genoeg te vinden. Maar zoo gaat het in de wereld, die wil kan niet, en die kan wil niet.

Is er in ons vaderland dan gansch gebrek aan onbebouwden grond? Is er niet overal nog heide en peelgrond te vinden? De handen dan in een geslagen, landgenooten, en deze onbebouwde gronden doen ontginnen! Na verloop toch van slechts een vijftal jaren is de grond genoegzaam gemest en omgewoeld om vruchten te kunnen voortbrengen. De overbevolking en wij zouden te zamen geholpen zijn. Zij omdat zij werk en loon hebben, en wij omdat hoe meer er geteeld wordt des te minder de prijzen der levensmiddelen zijn.

Welnu landgenooten! wat dunkt u? zoude dit ook niet het beste middel zijn om de armoede te keeren?

Indien er slechts een of meer personen waren die zich hieraan gelegen lieten liggen, twijfel ik niet of weldra zouden er genoegzaam leden toetreden om eene maatschappij tot ontginning der heidegronden te kunnen daarstellen.

Maar wie of welke zullen die eersten moeten zijn? Voorzeker moeten het dezulken zijn die niet geheel en al van allen invloed ontbloot zijn; even als dezulken die genoegzame kennis van den landbouw hebben.

Zoude het dan niet allezins te wenschen zijn dat ons gouvernement zich hier eens ernstig mede bezig hield om zulke hoofden te kiezen, die het meest bekwaam zouden zijn zulk eene maatschappij daar te stellen? En zoude het ook niet veel voordeel aan de schatkist toebrengen het oprigten zulk eener maatschappij te bevorderen? Immers waar het land wel vaart gaat het den staat mede goed.

Nu wil ik ten slotte nog met een enkel woord over den tegenwoordigen achteruitgang in meestal alle zaken spreken.

Van waar komt het dat er tegenwoordig overal zoovele menschen van werk en daardoor van het noodige beroofd zijn? Van waar komt het dat diegenen die nu nog werk hebben zoo karig betaald worden?

Het antwoord ligt in een woord opgesloten. De *stoom* verrigt thans alles wat vroeger door handen moest gedaan worden. Nu hebben vijf à zes menschen hun brood tegen toen vijftig à zestig.

Vroeger werden de arbeiders *goed* betaald en nu niet. Daar er nu overal arbeiders genoeg, ja eene massa te veel zijn, zoo kan men dezelve voor een appel en ei krijgen, terwijl men vroeger grof geld moest geven.

Is het daarom te verwonderen dat de gevangenissen opgepropt, ja te klein worden? Is het te verwonderen dat velen dezer arme ledigloopers zich vergrijpen en stelen? Zouden wij, indien wij in hunne plaats waren, misschien niet eveneens, ja welligt nog erger doen. Zoude het ook hieraan toe te schrijven zijn, dat zoovelen van den sterken drank een misbruik maken? Ik geloof ja!

Maar om nu eenige bewijzen voor de waarheid mijner stelling bij te brengen.

Zoo heeft men bijvoorbeeld: Stoombooten, stoomwagens, diligences, enz. Eene eeuw, ja nog geene halve eeuw geleden, was de scheepvaart nog in vollen bloei. Maar hoe is het er nu mede? Sedert de stoombooten zijn uitgevonden, liggen de meeste schepen stil. Eene stoomboot doet thans zooveel als toen twintig schepen. Gesteld nu dat er op die twintig schepen zestig of tachtig menschen hun brood vonden, daarentegen zijn zes a acht menschen op eene stoomboot, dit geeft immers een verschil van één bij tien. Waar moet nu die rest van leven? Ik beken gul uit ik weet het niet.

Landgenooten! is dit niet eene reden te meer om het oprigten eener maatschappij tot ontginning der heide en peelgronden met kracht en spoed aan te vangen? Op dan landgenooten! de handen uit de mouwen gestoken. Want de nood der ongelukkigen stijgt nog dagelijks.

H.

Boekbeoordeeling.

Cosmographische Lessen. Een Leesboek voor de Nederlandsche jongelingschap, *door* JACOB DE GELDER, Hoogleeraar te Leyden.

't Is ons doel minder bovenstaand werk te beoordeelen, dan wel den lezer met de denkwijze van den met regt beroemden heer de Gelder bekend te maken. Slechts een enkel woord over het werk zelf: *wij nemen den titel van* LEESBOEK *niet aan, dan in zooverre, dat men een boek lezen moet, om met deszelfs inhoud bekend te worden:* LEERBOEK ware beter geweest, daar men, om dit werk met vrucht te bestudeeren, zeker jaren noodig heeft, en dit nog, als men met de noodige algebraïsche en meetkunstige kennis toegerust is, om die verhevene wetenschap — de sterrekunde — te beoefenen of te bestuderen; en, om met als pedanten te spreken, gelooven wij volgaarne, dat de stof uitmuntend en naar de hoogte der wetenschap behandeld is.

Maar nu spreken wij over de *Voorrede.*

De heer de Gelder schijnt van lange voorreden te houden; — getuigen dit werk, zijne *Cijferkunst, Wiskundige Lessen*, enz. Dat is goed en wel; maar wij vinden het uiterst ongepast, ja, zeer kwalijk passend, voor een Hoogleeraar van eene Hoogeschool, zoo maar alles en plat weg in eene voorrede te zeggen, en dat dan nog wel zaken, die geene de minste betrekking tot het werk hebben. Wat toch — vragen wij den heer de Gelder — wat beteekent het, om in de voorrede uwer CIJFERKUNST, zoo tegen BARTJENS en van LINTZ te veld te trekken?

Van Lintz en Bartjens waren voor hunnen tijd groot, en onze professor heeft misschien ook nog wel sommen uit die ellendige meestertjes gemaakt. Wat zou zijn Hooggeleerde zeggen, als de heer Strootman in zijne Cijferkunst eens uitriepe: *Onderwijzers der Jeugd, koopt toch het werk van de Gelder niet; stoort u niet aan de hoogdravende aankondigingen van nieuwe uitgaven van Jacob de Gelder; de ware* pontes asinorum *van dien ellendigen meester*, enz., enz. — Hoe zou zulks den heer de Gelder smaken? — *Zeer* slecht, denken wij; ofschoon het ons ook zonneklaar is, dat het werk van den werkzamen en kundigen heer Strootman ruim zoo goed als dat van de Gelder is. — De Hoogleeraar, die, zoo als wij nog nader zullen toonen, niet zeer aan de *Onfeilbaarheid* gelooft, schijnt bijna voor onfeilbaar gehouden te willen worden; want waartoe anders rekenwijzen afgekeurd, die niet met de zijne overeenkomen? — En als dan toch al uwe werken zoo zeer boven anderen verheven zijn, waarom worden ze dan niet algemeener gebruikt? — Het zal misschien zijn, omdat *de onkunde van die wezens* (Onderwijzers der jeugd) *te groot is, om anderen met..... te bedotten.* — Genoeg hiervan; wij zullen er ons eens toe zetten, om de Cijferkunst van Jacob de Gelder met die van den nederigen en geleerden heer Strootman te vergelijken, en dan zullen wij ook nog wel eens blaffen: *pontes asinorum*, en er bijvoegen:

Nul n' aura de l'esprit,
Hors lui et ses amis.

Want hier geldt *the question to be or not to be*; en de andere mag er dan ook gerust bijvoegen: *Schlagt ihn todt den Hund, er ist ein Recensent.*

Ter zake. — Nadat Z. H. G. links en regts gezeild, gemanoeuvreerd en geparadeerd heeft, krijgen onze oude broeders — de Belgen — zoo hier en daar drie kwart volle lading; — de stomme en lompe Franschen (vooral in de Wis- en Sterrekunde) worden er met de haren bijgesleept ('t is gelukkig, dat men zich gehaast heeft, want zij dragen ze thans kort en den baard, den collier lang); — en eindelijk — en eindelijk — valt de vier-vierde lading op..... O, 't is schroomelijk!..... 't is schrikkelijk!..... op wie?..... raad eens, lezer! — Spits uwe hersens. — Ik wil je nog wel zeggen, dat Z. H. G. van geene *Orthodoxe* rekenmeesters houdt. — O, nu ben ik er, — dan valt de lading op de leerlingen van LOYOLA; want het waren immers ORTHODOXEN? — Prompt — prompt — je bent een baas in het raden.

Maar, vraagt nu misschien deze of gene lezer, wat hebben toch de Jesuiten met de *Cosmographie of Sterrekunde* gemeen? — Waartoe dient het in een werk, dat toch ook voor Katholijke jonge lieden, die 's lands Universiteiten bezoeken, bestemd is. — Zijn dat middelen om rust en vrede in het dierbaar Vaderland te bewaren? Zijn dat de middelen, die de ouders en voogden vertrouwen inboezemen om hunne kinderen en pupillen aan de *Hoogleeraren des Lands* over te geven?

Maar laten wij den Hoogleeraar zelven spreken:

„Ziedaar, waarde lezer! de bedoelingen onzer „Cosmographische lessen ontvouwd. Wij zullen, „daaraan twijfelen wij niet, onze pogingen bij het „opkomende geslacht van de thans roemrijke Noord-„Nederlanders, niet zonder vrucht, hebben aangewend. Aan ons tegenwoordig Leesboek, zulk „eene zedelijke strekking te geven, beschouwden „wij als eenen echt Vaderlandschen pligt, welken „te vervullen, in deze oogenblikken meer dan „immer, door de thans plaats hebbende tijdsomstandigheden (1831) geboren wordt. Want, bijaldien in het beschaafde Europa, vele vijanden „van de rust en het geluk der volken een magtig „verbond hebben gesloten, met het blijkbare doel, „om eene verstandige volksverlichting, overal „waar zij bestaat, te vernietigen, en de volken „onder de slavernij der duistere middeleeuwen „terug te brengen; bijaldien dit bondgenootschap, „om dit doel te bereiken, het domme gemeen, „door beloften en belooningen, aanspoort om met „dolle woede, in de Staatsvergaderingen en op „openbare plaatsen, om vrijheid van onderwijs te „schreeuwen, en die ware kweekelingen van „LOYOLA, het vaderlijk toezigt, van een verlicht „Bestuur, in de aangelegenheden van het volksonderwijs, den ligtgeloovigen, als eene verkrachting der volksvrijheden, doet voorkomen; bijaldien dezelfs leden, onder ALLERLEI vermommingen en gezochte voorwendsels, in landen, „steden en huisgezinnen indringen, aldaar hunne „VERDERFELIJKE leerstellingen verspreiden, al„leenlijk om eindelijk, in den waren zin van „het woord, de monopolie van het onderwijs aan „zich te trekken; dan kan een wijs en verlicht „volk, onder zulke omstandigheden, bij de inspanning van zooveel zamenwerkende krachten; „en de toenemende verspreiding van zulk eene „zedelijke pest, niet te veel op zijne hoede zijn, „niet te zorgvuldig voor de opvoeding van het „opkomende geslacht waken, en de pogingen van „'s Konings Bestuur niet te krachtdadig ondersteunen, enz., enz., enz."

Voor niemand onzer lezers hebben wij noodig hier commentarien bij te voegen. — Jammer, dat de heer de Gelder het niet zoover kan brengen, dat de heeren QUINET et MICHELET ook niet in ons land als Professors benoemd worden. — En dan nog durft zekere partij beweren, dat het onderwijs, dat aan onze Universiteiten gegeven wordt, voor de Katholijken niet aanstootelijk zij. — Wij eindigen deze regelen, met den heer de Gelder, de volgende vragen ter beantwoording op te geven:

Hebben de Jesuiten de wetenschappen geene belangrijke diensten bewezen? — Heeft deze beroemde orde aan alle geleerde standen der Maatschappij geene uitmuntende leden geleverd? — Munten nog ten huidigen dage de Jesuiten niet schitterend uit in het onderwijs? — Welke geestelijke orde heeft het meest toegebragt tot de verspreiding van het H. Evangelie? — Welke vrienden van den heer de Gelder hebben moeds genoeg, met den Bijbel in de hand, vaderland, vrienden en magen te verlaten, om den Marteldood, de wreedste folteringen te gaan zoeken, om ééne ziel uit de duisternis te trekken? —

Advertentien.

*** Op Maandag den 26 April 1847, des namiddags om 2 uren, zal er door den Vendumeester *J. DE BRUYN*, ten zijnen huize in de St. Joriastraat alhier, worden verkocht:

EEN GROOTE COLLECTIE BLOEMEN,

bestaande in:

LILLIUMA, LANCIFOLIUMS, onderscheidene soorten van POEONIA, ARBOREA, enz., enz., des voormiddags van dien dag voor een ieder te zien.

*** Het GEMEENTEBESTUUR van *DINTHER*, zal onder nadere goedkeuring de Edel Groot Achtbare Heeren Gedeputeerde Staten der Provincie *Noord-Braband*, op Vrijdag den 30 April 1847, des voormiddags om 9 ure, precies te beginnen, in het Loosbroeks Broekje, ter openbare Verpachting aanbieden:

38 BUNDERS EXTRA GOEDE

Broek- en Heidegronden,

in Perceelen afgestoken en doorgraven met noodige wegen, terwijl mede zeer doelmatige Kaden daar langs zijn gemaakt, ter beplanting en vrijmaking zeer geschikt.

Inzage der teekeningen en voorwaarden is te bekomen ten Raadhuize van *Dinther*, en aanwijzing bij den Poolmeester W. VAN [illegible] te *Dinther.*

NIEUWE Stoomboot-Onderneming

TUSSCHEN

GEERTRUIDENBERG, WERKENDAM, DORDRECHT, ROTTERDAM

EN

tusschenliggende plaatsen.

VICE VERSA.

De DIRECTIE van opgemelde STOOMBOOT-ONDERNEMING, heeft de eer hare Landgenooten te berigten, dat eene geregelde **dagelijksche vaart** eerlang zal worden geopend, waarvan de juiste dag, nevens de hoofdzakelijke Voorwaarden, nader bij gedrukte Prospectussen ter algemeene kennis zullen worden gebragt.

Graanmarkt

van 's HERTOGENBOSCH

Vrijdag en Zaturdag 16 en 17 April.

ROGGE *f* 12,50 *f* 13,25 a *f* 13,65.
BOEKWEIT *f* 9,00 *f* 9,35 a *f* 9,65.
HAVER *f* 4,50 *f* 5,00 *f* 5,50.

Beurs van Amsterdam.

Zaturdag 18 April ten 4 ure.

W. S. 2½ pCt. 58⅝, 17/32, ⅝. Dito 3 pCt. rescontre 71[illegible] ¾. Dito Certific. 4 pCt. 91, 90 15/16. Handelm. 173. Ardoins p. st. 18⅝. Dito 510 p. st. 18⅝, 5/16. Dito Binnenl. 3 [illegible] 30 7/16, 1/2. Fr. Uitgest. 5 11/16. Portug. 4 pCt. 37⅞. [illegible] Russen 105¾. Dito 4 pCt. 18⅞. Do. Stieglitz en Co. [illegible] Brazil. van 100 p. st. 87⅝. Venezuela 2½ pCt. 41½. Peru [illegible]

OPGAVEN van de HOOGTE der Rivieren DE MAAS te Grave en de DIEZE te 's Bosch, waargenomen des morgens ten 8 ure.

DATUMS	MAAS TE GRAVE				DIEZE TE 'S BOSCH					
	BOVEN AP.		GEWASSEN.	GEVALLEN.	BOVEN O.		ONDER O.		GEWASSEN.	GEVALLEN.
April	ellen	dm.	dm.	dm.	ellen	dm.	ellen	dm.	dm.	dm.
16	7	68	»	12	»	»	»	»	»	[illegible]
17	7	60	»	8	0	38	»	»	»	[illegible]
18	7	58	»	2	0	44	»	»	6	[illegible]
19	»	»	»	»	0	43	»	»	[illegible]	[illegible]

De O. te 's Bosch is 4 el 11 duim boven AP.

Hoogte van den Rijn te Keulen, 16 April, [illegible] voet 9 duim.

Ter Drukkerij van P. A. A. DE ROOY te 's Bosch.